

епохами і навіть заохочувати своїх учнів готуватися до того, що їм доведеться самим творити свою власну Хартію вільної людини». Авторського права члени Ініціативної групи «Першого грудня» не мають. Ще одна думка. Чи можна Хартією виграти нинішню війну? Ми всі бачимо, яку засадничу роль у тій війні відіграє сучасна зброя і я, боронь Боже, не хотів би приглушити отой потужний заклик України до наших західних партнерів терміново надати нам якнайсучаснішу зброю. Проте навіть військові аналітики говорять, що мотивація також є потужним чинником перемоги. І це, до речі, цілком відповідає біблійному баченню, у Псалмах є одна цікава думка: «Бо я буду надіятися не на лука свого і мій меч не допоможе мені, але ти Боже спасеш нас від противників наших і наших ненависників засоромиш» (Псалм 43, 44). Таке протиставлення нам треба розуміти не буквально, як заперечення важливості зброї, а як підкреслення важливості духовної мотивації до перемоги, яку дає Бог, не ми в одну секунду запалили людські серця, а Святий Дух. Так от, навчаючи дітей Української Хартії вільної людини, освітяни виконують головне завдання – запалюють серця тих, хто стане оборонцем нашого народу під час війни і закладе основи здорового ладу після неї. Я згоден із п. Данилом Лубківським, що освітяни перемагають сьогодні на фронті, а саме перемагають плоди вашої праці – ваші вихованці. І за це вам велике спасибі.

(Виступ на конференції із відеозапису)

УДК 373.3/.5.015.31:172.15]:028

Матвійчук Оксана Євгенівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри освітнього лідерства Інституту
післядипломної освіти Київського
університету імені Бориса Грінченка,
науковий співробітник ДНПБ України
імені В. О. Сухомлинського, м. Київ

**ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ В УЧНІВ
БІБЛІОТЕЧНИМИ ФОРМАМИ РОБОТИ**

З огляду на суспільно-політичну ситуацію, що склалася в Україні, дедалі більшої актуальності набуває виховання в учнів почуття патріотизму, відданості загальнодержавній справі зміцнення країни, активної громадянської позиції, усвідомлення своїх обов'язків та прав в межах держави.

«Вдихнути в юну істоту душу громадянина – це значить передати не тільки радість, захоплення, гордість за все те, що становлять наші святині, а й сердечний біль, тривогу, турботу за долю цих святинь – свободу і незалежність, честь і велич, багатство і славу нашої улюбленої Вітчизни» [3, с.17]. Ці слова В. О. Сухомлинського – видатного педагога-гуманіста, громадянина – можуть слугувати орієнтиром для усіх освітян, які реалізують Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України, затверджену Наказом Міністерства освіти і науки України 06 червня 2022 року № 527 [2].

На тепер, як ніколи, потрібні нові підходи і нові шляхи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості.

Соціальна та громадянська компетентності виокремлені в Концепції Нової української школи, а їх формування детально розкрито в Програмі «Нова українська школа» у поступі до цінностей [4]. До структури патріотичних цінностей віднесено (діяльнісну відданість народу, Батьківщині, державі, моральну стійкість, готовність до самопожертви, почуття власної гідності) [1].

Питання патріотичного виховання школярів ще більше актуалізуються в умовах російсько-української війни України. На сторінках періодичних видань, інтернет-ресурсах з'являються матеріали, які частково висвітлюють новий погляд на дану тематику, містять практичні форми роботи, наприклад: Як організувати патріотичне виховання. 30 ідей, порад і ресурсів (НУШ. <https://nus.org.ua/articles/yak-organizuvaty-patriotychne-vyhovannya-30-idej-porad-i-resursiv/>); Реалізація Концепції національно-патріотичного виховання: основні заходи та цікаві моменти («Центр професійного розвитку педагогічних працівників» – комунальна установа Новоселицької міської ради Чернівецького району Чернівецької області, <https://ncprpp.com/%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%86%d0%b5%d0%bd%d1%82>

d1%80/); Патріотичне виховання (Український державний центр національно-патріотичного виховання, краєзнавства і туризму учнівської молоді. <https://patriotua.org/novyny/patriotychne-vykhovannia/>.

До формування патріотичних цінностей учнів у співпраці з вчителями долучаються і шкільні бібліотекарі, які намагаються постійно осучаснювати свою діяльність. Пріоритетними напрямками діяльності шкільної бібліотеки сьогодні є інформаційне забезпечення учасників освітнього процесу, використання кращих практик залучення учнів до читання, створення комфортного, безпечного середовища як осередку виховання та освіти, впровадження стандартів сервісу кращих бібліотек України, формування у школярів умінь користуватися бібліотекою, її послугами, довідково-пошуковим апаратом, книжковим фондом, інформаційними ресурсами [5, с. 10].

Виконуючи виховну функцію, шкільна бібліотека застосовує різноманітні форми та методи патріотичного виховання учнів, шляхом залучення їх до читання, виховання любові до книги, рідної мови, культури, держави.

З метою інформаційного супроводу цієї роботи Державною науково-педагогічною бібліотекою України імені В.О.Сухомлинського щорічно готуються методичні матеріали: науково-допоміжний бібліографічний покажчик «Національно-патріотичне виховання в Україні» [//https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=20548](https://dnpb.gov.ua/ua/?ourpublications=20548); методичні рекомендації «Патріотичне виховання у шкільних бібліотеках: методи та підходи:» [//https://lib.iitta.gov.ua/708060/1/nac-patr-vykhovannya_DNPB.pdf](https://lib.iitta.gov.ua/708060/1/nac-patr-vykhovannya_DNPB.pdf); методичні рекомендації щодо щорічних Всеукраїнських місячників шкільних бібліотек. Зокрема у 2022 році це тема: «В нас єдина мета – Україна свята, нездоланна ніким і ніколи!» http://dnpb.gov.ua/wpcontent/uploads/2022/09/Monthly_methodical_recommendations_2022.pdf.

На сайті бібліотеки розміщено успішні кейси, добірки заходів, відеопрезентацій, з матеріалами шкільних бібліотекарів з усієї України на теми: «Краєзнавча робота шкільної бібліотеки як складова культурно-історичного та

патріотичного виховання дітей та учнівської молоді»; <https://drive.google.com/drive/folders/16lJplK2Sij1en1ZRgv1G2dc7jr9CU9oP>;
«Виховуємо громадянина – патріота України» (https://drive.google.com/drive/folders/0B_4Cfihn_wFSN3RodXZ5S00wOWM?resourcekey=0-jVHq0ozSFdgIxz7cd7Y3aA). Як засвідчує узагальнений досвід цих матеріалів ефективними інструментами бібліотечної роботи з питання формування патріотичних цінностей в учнів є: зустрічі з діячами культури, мистецтва, науки, спорту, які виявляють активну громадянську і патріотичну позицію; діалогові форми спілкування на тему: «Люби і знай свою країну – єдину Україну», «Україна: минуле – сучасне – майбутнє»; організація постійно діючих виставок (у тому числі віртуальних), що популяризують українську історію, боротьбу українського народу за незалежність, мову та культуру, досвід роботи з національно-патріотичного виховання різних соціальних інституцій «Ми – нація єдина!», «Нескорена та незламна Україна»; конкурс буктрейлерів (короткометражних відеороликів) на художню літературу національно-патріотичного спрямування; конкурси малюнків: «Війна очима дітей»; конкурси авторських патріотичних віршів «З Україною в серці»; фотоконкурсів «Твої герої Україно»; «Миттєвості війни»; читацьких конференцій: «Українська сучасна література як засіб патріотичного виховання молоді»; «Відродження традицій читання й підтримка української мови»; панельних дискусій: «Сучасний погляд на національно-патріотичне виховання», «Що означає відчувати себе громадянином своєї держави»; історичних годин: «Витоки української нації», «Основні періоди історії України», підготовка бібліографічних рекомендаційних списків для батьків з питань патріотичного виховання учнів; проведення благодійних акцій «Бібліотечка для захисників Вітчизни»; «Створи закладинку для книжки воїна ЗСУ», інші.

Отже, шкільні бібліотекарі докладають значних зусиль задля виховання читача-громадянина з високими моральними та патріотичними якостями, формування в учнів ціннісного ставлення до держави, суспільства, історії, духовних і культурних витоків свого народу та природних багатств. Вони

проводять різноманітні бібліотечні форми роботи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, враховуючи зміст та завдання виховної роботи, вікові особливості школярів, їх інтереси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бех І. Патріотизм як цінність URL: <https://lib.iitta.gov.ua/713824/1/%D0%91%D0%B5%D1%85.pdf>
2. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України URL: <https://nus.org.ua/news/mon-zatverdylo-novu-kontseptsiyu-patriotychnogo-vyhovannya/>
3. Луцюк А. М. Василь Сухомлинський як педагог – патріот України / А. М. Луцюк // Педагогічний пошук. 2016. № 4. С. 16–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedp_2016_4_5
4. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей / Керівник програми І.Д.Бех. Київ, 2018. 40 с.
5. Сучасна шкільна бібліотека: організація роботи: практ. посіб. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [авт. кол.: Л. М. Бондар, Т. В. Добко, І. Г. Лобановська, О. Є. Матвійчук, І. І. Хемчян та ін.; наук. ред.: Т. В. Добко, О. Є. Матвійчук, І. Г. Лобановська, І. І. Хемчян]. Київ, 2019. 359 с. Сер. «На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек»; вип. 21.

Мельничук Ірина Миколаївна,
заступник директора з виховної роботи,
учитель зарубіжної літератури, старший
вчитель Кременецької загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів № 4 Кременецької
міської ради Тернопільської області

ВИХОВАННЯ СВІДОМОГО ГРОМАДЯНИНА ДЕРЖАВИ ЧЕРЕЗ УПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ХАРТІЇ ВІЛЬНОЇ ЛЮДИНИ

(з досвіду роботи колективу Кременецької ЗОШ І-ІІІ ступенів №4)

З вересня 2020 року Кременецька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 4 є учасником освітнього експерименту «Впровадження Української Хартії вільної людини в освітній процес», щодня в урочний та позаурочний час реалізуємо основні наріжні камені Української Хартії вільної людини, пропагуємо її основні цінності.

Українська Хартія вільної людини – програмний документ Ініціативної групи «Першого грудня», який формулює «життєві орієнтири» для суспільства,